

Un cas de concordança: «Ell és un dels qui va(n) dir que sí»

Albert Jané

En el pròleg a la biografia del mestre Pompeu Fabra (Josep Miracle, *Pompeu Fabra*, Aymà, 1968, p. 18), el gramàtic i escriptor Josep Miracle escriu la frase següent:

[1] Vet ací que l'aparició d'un dels que **jugaven** a fer de governants a Catalunya va frustrar els nostres desigs.

Explicant el mateix fet, amb paraules molt semblants, Josep Miracle mateix, en un escrit publicat en un recull de cinquanta testimonis contemporanis de Fabra (Jordi Mir, *Memòria de Pompeu Fabra*, Proa Memòria, p. 164), diu exactament:

[2] El senyor Antoni M. Sbert, que era un dels que **jugava** a fer de governant de Catalunya, va demostrar...

És a dir, que en una frase idèntica diu, primer, «un dels que jugaven», i després (en un text que, certament, l'autor no va tenir l'ocasió de revisar), «un dels que jugava».

Suposem que no hi haurà ningú que ens atribueixi el propòsit inelegant de fer un retret pòstum a l'excel·lent gramàtic, amic i mestre que va ser el senyor Miracle. Simplement, volem demostrar que aquesta falta de concordança és una de les més traïdores, capaç d'esmunyir-se en els textos deguts a les plomes més escrupoloses, rigoroses i exigents.

Vet aquí un altre exemple significatiu:

[3] Per als dos primers cursos, hem recorregut a la col·laboració del senyor Albert Riedlinger, un dels deixebles que **va** seguir el pensament del mestre amb més interès (Ferdinand de Saussure, *Curs de lingüística general*, prefaci a la primera edició, «Clàssics del pensament modern», Edicions 62 / Diputació de Barcelona, traducció i edició a cura de Joan Casas, p. 35).

Si diem que aquest exemple és significatiu és, simplement, perquè es tracta d'un text traduït del francès, i l'original diu, segons hem comprovat en un exemplar de la col·lecció «Payo-

thèque» (Payot, París, 1973, p. 8), «un des disciples qui ont suivi». Tampoc no s'ha de veure aquí el més mínim retret a l'autor de la traducció del llibre del mestre de Ginebra, sinó una nova prova de l'afirmació que hem dit abans, la facilitat amb què aquesta falta de concordança aconseguix de passar a través de les malles més espesses.

El cas és que quan diem que aquesta falta de concordança és capaç d'esmunyir-se en els textos deguts a les plomes més escrupoloses, rigoroses i exigents, no ho diem pas perquè sí. Vet ací uns quants exemples més que corroboren plenament la nostra afirmació:

[4] Un dels sufixos que **serveix** per a formar noms abstractes derivats d'adjectius, és *esa* (Pompeu Fabra, *Converses filològiques*, vol. I, p. 12).

[5] Una de les circumstàncies que **ha** amarguejat mon interminable suplici ha sigut i és encara... (Jacint Verdaguer, *En defensa pròpia*, dins *Obres Completes*, p. 1.241).

[6] És una de les poques artistes espanyoles que **té** una gran categoria internacional (Josep M. de Sagarra, *L'aperitiu*, vol. II, p. 222).

[7] Tinc la impressió que Casamor és un dels pocs contemporanis que **té** una gran personalitat (Josep Pla, *Notes per a Silvia*, p. 168).

[8] Antoni Rovira i Virgili, abans de la guerra, era un dels escriptors que **gaudia** d'una més vasta audiència (Domènec Guansé, *Abans d'ara*, p. 14).

[9] De les dones que he trobat en el meu camí és, sens dubte, una de les que més m'**ha** interessat (Ferran Soldevila, *Al llarg de la meua vida*, p. 472).

[10] Afirmo que una de les coses que **contribuï** a crear la injustíssima anomenada d'home fred que Pi i Margall tenia, foren els seus articles... (Antoni Rovira i Virgili, *Siluetes de catalans*, p. 45).

[11] Maragall fou un dels qui **parlà** en nom d'ella (Carles Riba, *Llengua i literatura*, p. 86).

[12] López Picó és un dels pocs poetes catalans d'importància que en una bona part de la seva obra es **limita** a un alt exercici en vers (Joan Triadú, *La literatura catalana i el poble*, p. 146).

[13] La història me la va contar un dels

xicots que **havia** participat en l'aventura (Josep Palau i Fabre, *Contes de capçalera*, p. 132).

[14] Va ésser una de les causes que **determinà** la seva sortida de Catalunya (Albert Manent, pròleg a *Teoria de l'ham poètic*, de Josep Carner, p. 12).

Els exemples que ens forneixen els textos de les publicacions periòdiques, sovint corregits a corre-cuita, són, com cal suposar, molt nombrosos:

[15] Una de les coses que ens **unia** era la sensació de sentir-nos completament aïllats, enmig d'un món que ens era completament aliè (*Serra d'Or*, núm. 470, p. 78).

[16] Joan Coromines és una d'aquelles persones que **ha** lliurat tota la vida a la seva obra (revista *Cultura*, núm. 66, p. 5).

[17] Carles Santos és un dels compositors que més **ha** pogut difondre la seva obra fora de les fronteres del seu país (revista *Cultura*, núm. 70, p. 10).

[18] Víctor Balaguer va ser un dels personatges que públicament **va** manifestar la seva consciència que Catalunya pertanyia a la realitat superior que era la Corona d'Aragó (*L'Avenç*, núm. 230, p. 18).

[19] Probablement, en la segona meitat d'aquest segle que s'acaba, l'aparició i difusió de la televisió hagi [sic] estat un dels fets cabdals i que més **ha** contribuït al fenomen de la globalització (*Ateneu*, núm. 33, p. 14).

[20] Una de les coses que em **molesta** en literatura és que em diguin què he de posar i què no (*Faristol*, núm. 32, p. 14).

[21] O com Nelson Mandela, una de les poques persones que **ha** pogut veure el fruit de la seva lluita (*Avui*, 28.I.99, p. 17).

[22] És un dels escriptors del segle que **deixa** una obra més variada, densa, rica i de més qualitat (*Avui*, 28.I.99, p. 17).

[23] Martí i Pol és possiblement un dels poetes que **té** més discografia (*Avui*, 24.II.99, p. 39).

[24] Un dels fets que **desperta** més interès és l'èmfasi que es posa a atendre llargament el pacient (*Avui*, 6.IV.99, p. 64).

[25] Japó ha estat un dels països que **ha** millorat més l'accés del comerç exterior al país (*Avui*, 17.V.99, p. 20).

[26] La figura de Palau i Fabre és d'aquelles que **conjuga** les qualitats d'una literatura condemnada a perdurar... (*Avui*, 4.VI.99)

[27] Jan Lauwers és un dels pocs creadors belgues que **ha** transgredit les fronteres

- de la tradició teatral (*Avui*, 9.VI.99, p. 52).
- [28] De fet, aquesta determinació circumstancial és un dels trets que **afecta** tota la producció perifèrica (*Avui*, 28.XII.00, p. V).
- [29] Jaume Cabré és un dels escriptors que **sol** pensar en el seu ofici (*Avui*, 21.I.01, p. VII).
- [30] L'amor està per sobre de tot? –És un dels factors que ens **mou** (*Avui*, 23.I.01, p. III).
- [31] És dels pocs dirigents comunistes que **podria**, sense fer riure, forjar un missatge d'obertura (*Avui*, 26.VI.01, p. 4).
- [32] ... la creació d'Els Joglars, una de les companyies que **ha** cedit el seu arxiu al centre (*Avui*, 27.VI.01, p. 42).
- [33] Literàriament, el dietari és un dels gèneres que millor ens **permet** dibuixar la geometria mental i espiritual de l'autor (*Avui*, 26.IX.01, p. 3).
- [34] Assegura que és dels pocs catalans que no **era** a París durant els fets del Maig del 68 (*Avui*, 26.IX.01, p. 3).
- [35] La por d'equivocar-me és un dels motius, probablement el principal, que **fa** que m'esgarrifi poder ser algun dia convocat (*Avui*, 27.IX.01, p. 3).

Notem, d'altra banda, que en la majoria d'aquestes proposicions hi ha un verb (normalment *ésser*) que revesteix la forma del singular, el subjecte del qual és un grup nominal iniciat per *un* o *una* (també pot ésser *algun* o *alguna*) amb una determinació formada per una subordinada relativa adjectiva (naturalment: no

veu clarament que l'autor no gosa afirmar categòricament una preeminència absoluta però no vol, tampoc, que sembli que no parla sinó «d'un més entre tota una colla». És a dir, vol i dol. Per això hi trobem sovint conjunts com *un dels qui més va...*, *un dels pocs que ha...* o *una de les úniques que va...* Però aquí no hi ha *primus inter pares* que hi valgui. O bé una cosa o bé l'altra. O bé *un dels pocs que VAN dir que sí* o bé *l'únic que VA dir que sí*. Conjunts com *un dels únics*, *un dels pocs*, *un dels que més*, etc., demanen el verb en plural. I si és que, decididament, sense por de comprometre's ni de fer una afirmació exagerada, es vol posar en relleu un cas únic o excepcional, cal recórrer a solucions com *el qui més* o *l'únic que*, com en l'exemple següent (certament, ben significatiu):

[36] Fabra ha estat el català més important del nostre temps perquè és l'únic ciutadà d'aquest país, en aquesta època, que havent-se

proposat d'obtenir una determinada finalitat pública i general, ho **aconseguí** d'una manera explícita i indiscutible (Josep Pla, *Homenots*, sisena sèrie, Biblioteca Selecta, p. 47).

Malgrat l'obvietat del cas, que no necessita gaires demostracions, no ens sabem estar de reproduir un altre exemple:

[37] Em decideixo a donar una nova edició del text més vell de la nostra literatura, que deu ser el més antic dels textos literaris catalans i en tot cas el primer text important que ens **ensenya** alguna cosa de la història del català (Joan Coromines, *Entre dos llenguatges*, vol. I, p. 127).

Els exemples canònics

No hem escatimat els exemples textuals d'aquesta falta de concordança que comentem, amb el propòsit de fer veure, tal com hem dit, que és una incorrecció (creiem que es pot considerar així) molt usual i molt fàcil de produir-se, a la qual estem exposats tots plegats. Naturalment, els exemples correctes dels nostres

Si en tots aquests exemples no s'observa la concordança adequada entre el verb i el subjecte, és perquè grups de mots com *un dels sufixos que*, *un dels escriptors que*, *una de les circumstàncies que*, *una de les coses que*, *un dels pocs poetes catalans que*, etc., s'inicien amb una paraula, *un* (o *una*), inequívocament del singular, a la qual, irreflexivament, d'una manera gairebé mecànica, a causa d'una relació lògica al capdavant ben comprensible, s'atribueix un grup nominal en plural: *els sufixos*, *els escriptors*, *les circumstàncies*, etc. I és, certament, en nom del que en podríem dir un subjecte psicològic, que n'hi ha alguns que, de tant en tant, defensen decididament aquestes construccions amb el verb en singular, encara que el subjecte real sigui del plural. Els ho podríem raonar d'una manera més senzilla i més elemental dient que [4] hi ha els sufixos que serveixen per a formar noms abstractes i *esa* n'és un. O bé que [8] hi havia els escriptors que gaudien d'una més vasta audiència, i Antoni Rovira i Virgili n'era un.

una relativa explicativa sinó una relativa determinativa o especificativa). Algunes vegades, com en l'exemple [11], l'article indeterminat no introdueix un nom determinat per una relativa adjectiva sinó una frase relativa substantiva. És ben clar que tant és *una de les persones que van dir que sí* com *un dels qui van dir que sí*.

També cal fer observar que en alguns casos, com en els exemples [31] i [34], el subjecte de l'oració principal és explícit o sobreentès, cosa que no priva que sigui també considerat, indogudament, com el subjecte (el subjecte psicològic) del verb de l'oració subordinada. Així mateix, en aquests dos exemples, talment com en l'exemple [26], amb un subjecte explícit, s'ha prescindit de l'article indefinit que hauria d'introduir el grup nominal o relatiu substantiu.

Considerant el sentit general d'aquest tipus de construccions, amb les quals es desitja emfasitzar o posar en relleu la significació destacada o excepcional d'algú o d'algun fet en un context determinat, a vegades es

millors autors, escriptors i lingüistes, no són pas menys nombrosos sinó, ben al contrari, els preponderants:

[38] ... cadascuna de les quatre peces, dues de blanques i dues de negres, que es **mouen** diagonalment... (P. Fabra, DGLC, «alfil»).

Hi ha nombrosos articles del DGLC amb definicions anàlogues, com «al·lomorfe», «al·lòtrop», «alot», «bambolina», «bancada», etc., i en totes s'observa la mateixa concordança.

[39] Ara és dels ports del Mediterrà que **veuen** entrar banderes de més diferents colors... (Jacint Verdaguier, *Diari d'un pelegrí a Terra Santa*, dins *Obres completes*, p. 1.150).

[40] Un dels pocs que **pogueren** arribar al descans en aquest punt fou Sant Francesc (Joaquim Ruyra, *Jacobé i altres narracions*, p. 213).

[41] ... jo cercava d'intuir la nova tràgica o bé un comentari d'aquells que us **escorxen** (Josep Carner, *Les bonhomies i altres proses*, p. 199).

[42] ... una figura d'aquelles que en diades excepcionals **s'exhibeixen** a primer terme en recepcions i actes públics (Prudenci Bertrana, *Jo!*, p. 57).

[43] El noi és d'aquells naturals que **saben** obrir-se pas onsevilla que es **trobin** (Josep Pous i Pagès, *La vida i la mort d'en Jordi Friginals*, p. 102).

[44] El gas és una de les coses que més **han** influït en la literatura (Josep M. de Sagarra, *L'aperitiu*, vol. II, p. 186).

[45] Bofill i Mates no és d'aquells poetes que **tenen** predominantment la qualitat de tals, i que ho **són** a tota hora del dia (Antoni Rovira i Virgili, *Siluetes de catalans*, p. 178).

[46] ... un dels politicastes que **donen** tota hora llur parer extravagant sobre totes les qüestions (J. V. Foix, *Els lloms transparents*, p. 99).

[47] En Muntaner ni com a testimoni és dels que es **pleguen** de braços i **deixen** per als altres la feina que els pertoca (Carles Riba, *Clàssics i moderns*, p. 17).

[48] Una de les coses que més m'**han** impressionat és la tomba de Napoleó (Ferran Soldevila, *Al llarg de la meua vida*, p. 10).

[49] Rovira fou un d'aquests adolescents que, superant les crisis, **adopten** aviat una posició ideològica (Domènec Guansé, *Abans d'ara*, p. 14).

[50] ... una de les coses que l'**acoraven** era d'haver-se d'humiliar davant un home per ell menystingut (Cèsar August Jordana, *Una mena d'amor*, p. 10).

[51] Altres creuen que Azaña és un home fatal, és a dir, un d'aquells homes que **surten** de vegades en la història d'un poble i el **travessen** fent un joc brutal (Josep Pla, *Notes per a Silvia*, p. 134).

[52] Un dels temes que **assoleixen** una

major amplitud i que més **perduren** –extensió, doncs, en l'espai i en el temps– és, sens dubte, el de l'oposició de l'ànima i el cos (Ramon Aramon i Serra, *Estudis de llengua i literatura*, p. 172).

[53] Hi ha encara d'altres raons, però veten ací una de les que **han** fet que un mot tal com *larcin* hagi estat sempre escrit i mesurat com a trisíl·lab (Joan Coromines, *Entre dos llenguatges*, vol. I, p. 126).

[54] Un dels amables lectors que **s'interessen** per les coses que dic en aquesta secció de «L'home per la paraula», em demana una resposta a un triple «per què» (Francesc de B. Moll, *L'home per la paraula*, p. 65).

[55] ... aquest és un dels fets que ens **fan** sentir optimistes respecte al seu futur (Josep Roca Pons, *Introducció a l'estudi de la llengua catalana*, p. 24).

[56] ... em deia que una de les coses que **dignifiquen** l'home és posseir i estimar un tros de terra (Marià Manent, *L'aroma d'arç*, p. 76).

[57] Mossèn Armengou és, com mossèn Muntanyola, un dels qui **inicien** des de la clerecia la tasca històrica de refer, per a molts, les raons de tornar a lluitar (Joan Triadú, *Una cultura sense llibertat*, p. 105).

[58] Ell deia que era un dels signes de la civilització que ens **fan** més esclaus (Josep Palau i Fabre, *Contes de capçalera*, p. 40).

[59] Ha estat força temps un d'aquells durs lluitadors que **fan** avançar la humanitat (Jordi Sarsanedas, *Contes 1947 – 1969*, p. 77).

Alguns casos especials

Hi ha, però, alguns casos, de construccions anàlogues a les que hem comentat, en què el verb ha de revestir la forma del singular perquè es tracta d'oracions relatives no determinatives o especificatives sinó explicatives. Vegem els dos exemples següents:

[60] És un dels pocs músics de la banda que **saben** tocar l'oboè.

[61] És un dels músics de la banda, que **toca** l'oboè.

En l'exemple [60] l'oració subordinada relativa és especificativa, que té com a antecedent *els pocs músics de la banda*. Per això el verb ha de revestir la forma del plural. En canvi, en l'exemple [61] l'oració subordinada és explicativa, que té com a antecedent el subjecte (sobreeentès: *ell*) de la principal, i per això el verb revesteix la forma del singular.

Considerem, encara, l'exemple següent, en què és qüestió de dues relatives especificatives però amb subjectes diferents:

[62] El senyor Mas és l'únic dels socis que

van protestar que **paga** la quota puntualment.

La primera subordinada, *que van protestar*, té com antecedent *els socis* i per això el verb va en plural. I la segona, *que paga la quota puntualment*, té com a antecedent *l'únic dels socis*, que és, de fet, un grup nominal del singular, encara que dugui un determinatiu del plural, i per això el verb revesteix també la forma del singular.

No cal dir que en aquells casos en què el terme relatiu no fa de subjecte sinó de complement directe, el verb ha d'anar en singular si el subjecte, explícit o sobreeentès, és del singular:

[63] És un dels escriptors que (ell) més **admira**.

[64] És una de les empreses que **afecta** la nova llei.

Però en les oracions impersonals construïdes amb el pronom *es* (les famoses passives pronominals o passives reflexes), en què el primitiu complement directe es comporta com un subjecte (és una manera de dir-ho), s'ha d'observar la mateixa concordança que hem explicat:

[65] ... una de les reformes que es **propo-saven** va ésser la supressió de la lletra *h* (Pompeu Fabra, *La llengua catalana i la seva normalització*, p. 29).

Evidentment, aquesta mateixa frase impersonal, si es resolvia amb el pronom *hom* hauria de dur el verb en singular, car el relatiu *que* no hi tindria la funció de subjecte sinó de complement directe:

[66] ... una de les reformes que hom **propo-sava** va ésser la supressió de la lletra *h*.

En tots els exemples que hem adduït tenim una oració relativa adjectiva (especificativa, no explicativa), que fa, com el seu nom indica, la mateixa funció que un adjectiu; o bé una oració relativa substantiva, que fa la mateixa funció, també d'acord amb el seu nom, que un grup nominal. Així, *una de les coses que més agraden* equival a *una de les coses més agradables*, i *un dels qui hi van participar* és l'equivalent de *un dels participants*. I sembla ben clar i evident que cap d'aquests dos mots, ni *agradables* ni *participants*, no pot revestir, en aquestes construccions, la forma del singular. Per tant, si diem *una de les coses*

més agradables i un dels participants també hem de dir, necessàriament, una de les coses que més agraden i un dels qui hi van participar.

Ara: si bé no sembla pas que algú pugui arribar a dir o a escriure coses com *un dels participant (encara que no se sap mai, perquè al llarg dels anys n'hem vist de tots colors), sí que algunes vegades n'hi ha que escriuen frases com *una de les coses més agradable que he vist... Aquesta afirmació nostra no ha deixat d'originar, més d'un cop, una certa incredulitat. Però no ens inventem pas res:

[67] ... persones de la vàlua de Ramon Espasa –un dels pocs polítics d'esquerra capaç de fer pedagogia sense fer paternalisme doctrinal (Avui, 27.XI.98, p. 24).

[68] Un dels debats més arnat i estèril que ha tingut lloc al pensat i enervant món acadèmic ha consistit a qüestionar-se si el periodisme és o no un gènere literari (Avui, 9.III.00, p. IX).

[69] Un dels quadres de Monet inspirat en els nenúfars del seu jardí, el més famós de la història de l'art, surt a subhasta al Sotheby's de Londres (Avui Diumenge, 28. VI.98, p. 24).

[70] La festa és una de les formes d'expressió cultural més rica, viva i moderna (revista Cultura, núm. 69, p. 9).

És ben evident que els adjectius capaç, arnat, estèril, inspirat (participi usat com a adjectiu), rica, viva i moderna haurien hagut de revestir, en aquestes construccions, la forma del singular. Cal remarcar que en l'exemple [69], amb la inscripció d'una coma després de Monet, el mot inspirat en singular seria correcte, perquè el seu antecedent, aleshores, no seria els quadres de Monet, que és un sintagma del plural, sinó un dels quadres de Monet, que és un sintagma del singular. D'acord, però, amb el sentit que ens sembla més lògic (el que creiem que ha volgut expressar l'autor), l'esmena encertada consistiria a

canviar inspirat per inspirats. Així mateix, en l'exemple [70], si consideràvem que l'antecedent de rica, viva i moderna no és les formes d'expressió cultural (que ens sembla també la cosa més lògica), sinó el grup expressió cultural, que va en singular, seria correcte que els adjectius anessin també en singular.

Una concordança indeguda anàloga a la que comentem (entre el verb de la subordinada i el subjecte de la principal) es produeix algunes vegades amb un altre element de la subordinada, com un terme relatiu o un pronom feble:

[71] S'acolloniria perquè és d'aquells que la mort li fa pànic (Jaume Cabré, Viatge d'hivern, p. 157).

Deixant de banda que es tracta d'una construcció amb una solució pròpia de la sintaxi popular que la normativa actual no recull, és evident que caldria que hagués dit els fa pànic, car l'antecedent del pronom feble és aquells, i no el subjecte

(sobrentès) de l'oració principal.

En els exemples següents, en canvi, el relatiu compost de l'oració subordinada revesteix la forma del plural, ja que concorda, com pertoca, amb un grup nominal del plural, encara que vagi introduït pel mot del singular un:

[72] Un dels motius pels quals Pompeu Fabra mereix més la nostra admiració... (Carles Riba, pròleg a la segona edició del DGLC, p. XVII).

[73] Ell és un d'aquests autors als quals un hom estima tot seguit (Antoni Rovira i Virgili, Siluetes de catalans, p. 146).

[74] Un dels records més vivents al voltant dels quals hi havia hagut en mi més cristallinitat era, o és, el de l'illa de Salamina (Carles Riba, Sobre poesia i la meua poesia, p. 38).

[75] Aquest és un dels motius pels quals Mites és una obra literària «famosa» (Joan Triadú, Una cultura sense llibertat, p. 65).

[76] L'Oliver és un d'aquests esperits privilegiats en els quals repercuteix tota emoció i tota veritat (Josep Carner, Teoria de l'ham poètic, p. 33).

[77] És un dels pocs escriptors catalans el nom dels quals ha saltat la frontera (Domènec Guansé, Abans d'ara, p. 35).

Notem, en l'exemple [77], al costat de la concordança correcta del relatiu compost els quals amb l'antecedent els pocs escriptors catalans, la de la forma verbal ha saltat amb el seu subjecte el nom dels quals. D'altra banda, considerem adequat que el grup nominal el nom revesteixi la forma del singular, encara que, referint-se a els pocs escriptors catalans, no es tracti pròpiament del nom sinó dels noms¹.

Així mateix, en l'exemple [76], al costat, també, del relatiu compost en plural perquè concorda amb el grup nominal aquests esperits privilegiats, observem la forma verbal repercuteix en singular, bé que aquí es podria formular alguna objecció, perquè el

1. És habitual, si no preceptiu, d'usar en singular els noms que designen conjunts de coses referides a grups d'altres coses o individus, quan és una sola d'aquelles coses que posseeix (o que hi té alguna relació) cada una d'aquestes altres coses o d'aquests individus: Les senyores poden deixar l'abric a l'entrada, Com que feia tanta calor ens vam treure l'americana, Les guineus tenen la cua molt grossa i el musell punxegut.

subjecte d'aquesta forma verbal és el grup nominal complex *tota emoció i tota veritat* i no, evidentment, *un* (d'aquests esperits privilegiats)².

Oracions de primera i de segona persona

Fins ara hem vist només aquells casos en què el subjecte de l'oració principal (amb el qual es fa concordar a tort el verb o un altre element de la subordinada) és de la tercera persona del singular. És, certament, el cas de bon tros més usual. Però cal veure també aquells altres casos en què el subjecte de la principal és de primera o de segona persona, del singular o del plural. (Quan el subjecte de l'oració principal és de la tercera persona del plural aquesta concordança no pot oferir, com és natural, el més mínim dubte.) Potser, en aquests casos, cal anar amb més cautela a fer afirmacions massa categòriques.

Dit ben curt, ens veiem amb cor d'afirmar, després d'haver considerat detingudament la qüestió al llarg dels anys, que les construccions amb el verb de la subordinada en la tercera persona del plural són inqüestionablement correctes, i que les que el duen en qualsevol persona del singular són inadmissibles. Ara: ¿podem donar per bones les solucions amb el verb de la subordinada que revesteixi la forma de la primera o de la segona

persona del plural? Cautelosament, no ens aventurarem ni a afirmar-ho ni a negar-ho.

Vegem, així, els exemples següents:

[78] Sóc de les que **espero** que tenir papers assignats i fixos dins el clos casolà, a poc a poc, vagi passant a la història... (*Faristol*, núm. 32, p. 14).

[79] Jo vaig ser un dels cinc habitants de l'illa, només cinc, que **vaig** estar en contra de la pel·lícula (*Avui*, 21.IX.00, p. XII).

Hauria calgut esperar que un mínim de sentit gramatical hagués fet rebutjar les formes verbals del singular *espero* i *vaig estar* amb el subjecte del plural, respectivament, *les que i els cinc habitants de l'illa*. Nosaltres propugnaríem, com hem dit, *sóc de les que esperen* i *un dels cinc habitants de l'illa que van estar*. Ara: potser algú proposaria també *sóc de les que esperem* i *un dels cinc habitants de l'illa que vam estar*.

Heus ací uns quants exemples canònics que tenim anotats:

[80] Sóc dels qui **pensen** que els autors han d'ésser jutjats definitivament per llurs obres millors (Antoni Rovira i Virgili, *Siluetes de catalans*, p. 118).

[81] Volem dir, que en la nostra lluita per la cultura som dels qui **creuen** que podem perdre (Carles Riba, *Llengua i literatura*, p. 35).

[82] Jo tampoc no sóc d'aquells que **s'encanten** veient els telegrafistes a l'obra (Josep Carner, *Les bonhomies i altres proses*, p. 139).

[83] Ni tampoc no sóc d'aquelles persones que **prenen** tantes de precaucions per no perdre absolutament res (Josep Carner, *o. c.*, p. 200).

[84] jo no sóc pas d'aquells que **creuen** que les grans catàstrofes històriques canvien la pell dels pobles i de les persones... (Josep M. de Sagarra, *L'aperitiu*, vol. II, p. 168).

[85] Tanmateix no sóc dels qui sempre **porten** escrits a les butxaques (Jordi Sarsanedas, *Contes 1947-1969*, p.259).

[86] Sóc dels qui **creuen** que la veu humana no ha estat mai la mesura i la base de la literatura (Joan Brossa, del programa d'un espectacle del Teatre Lliure).

No podem, però, deixar de transcriure l'exemple següent, d'un dels nostres més il·lustres escriptors, que és dels que ens indueixen a abstenir-nos de certes afirmacions gaire categòriques.

[87] Nosaltres som dels que **creiem** la gallina anterior als ous i els que no **creiem** en cap posta sense esforç (Carles Riba, *Llengua i literatura*, p. 45).

En l'exemple següent, d'un altre gran escriptor, tenim ja una construcció diferent, amb una forma verbal necessàriament en primera persona del plural, car l'ús de la tercera persona (del plural) originaria un canvi de sentit:

[88] Un dels quatre que **havíem** romàs ha vingut apressat a dir-nos que al fons del rocam... (J. V. Foix, *Cròniques de l'Ultra-son*, p. 58). ♦

2. Si el subjecte d'un verb és complex, format per dos o més components, encara que tots siguin del singular, el verb ha d'anar en plural: *La cortesia i la tímidesa el van privar de dir res*. Però quan aquest subjecte va després del verb, aquest s'usa sovint en singular: *Li agrada molt la música i la poesia*.

Centre d'Assessorament i Finques, s. l.
 Josep M. Barneda i Moya
 Graduat social - administrador de finques
 Tècnic tributari

Girona Assessors

Assessoria Laboral
 Fiscal i Comptable

Jes Oí

Lloguers en general

C. Rutlla, 11, entresol, 8a / 17002 GIRONA
 Tel. 972 20 67 41 / fax 972 22 77 42

A R D È V O L

serveis editorials

Maquetació de llibres i revistes

Publicació de llibres

Mecanografiat de textos

Correcció de textos en català

Jordi Ardèvol
 Tel.: 93 302 68 55
 c/e: jardevol@teleline.es